

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dn. Conradi Clingii Theologi Et Ecclesiastae Celeberrimi
(dum vixit) apud Erphordiam Turingiæ, Catechismus
Catholicus, summam Christianæ institutionis III. libris
succinctim complectens**

Klinge, Konrad

Coloniae, 1570

VD16 K 1309

caput XVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29452

est Christum offerre diabolo, & diuinam virtutem transferre ad voluntatem diaboli: id quod grauissimum est peccatum. Si ergò in eum finem vtamur sacramentalibus, vt nos vt per ea moneamur venerationis Dei, vtque tantùm à virtute nominis Dei spectetur fructus & efficacia ad formam orationis, salutare est & minimè contra Deum, etsi rumpantur furtijs aduersarij. Non sunt res ita necessariae, vt nemo sine illis possit saluari: fateor: tamen propter simplices, vt semper in oculis & vsu habeant, quo Dei recedantur, pietas accendatur, fiducia in Deum erigatur, Deus laudetur, & Sathanas hisce rebus inimicus tantquam flagellis repellatur, haudquaquam sunt contemnenda. Sepè etiam efficaciam diuinæ virtutis per hæc miraculosè operatam esse, compertum est: Nutritur autem maximè per hæc deuotio & contemplatio nominis & gloriæ Dei.

CAPVT XVII.

ARGVMENTA.

1. *Quid sit Episcopus secundum Apostolum & scripturam.*
2. *Qualis sit eligendus in Episcopum.*
3. *Quid illi debeant subditi, scilicet honorem, obedientiam, prouisionem.*

Apostolus i. Corinth. 4. exponit, quid sit Episcopus, inquit: Sic nos existimet homo, vt ministros Christi & dispensatores ministeriorum Dei. est enim Episcopus Speculator aut superintēdens. vnde Hier. 6. Constitui super vos speculatores, Græcè *σχοωοῦς*, audite vocem tubæ: & sic dicitur, quia semper intendere debet salutem plebis

plebis sibi commissæ: est enim dispensator ministrorum Dei, id est, docere debet Euangelium & prædicare populo Marc. ultimo & Matth. vlti. absolueret & ligare, atque sacramenta ministrare, & pauperum Christianorum curam agere, & in eum finem dicit Apostolus 1. Timot. 3. Qui Episcopatum desiderat, id est, hoc officium, curam & labores pro salute simplicium, bonum opus desiderat: placet enim Deo maxime hoc officium Episcopi, quando quis hoc non facit propter suam gloriam, aut commodum aut dignitatem, sed ad laudem Dei & salutem simplicium, qui quærit fructum, non lanam ouium. Vnde dicitur apud Prophetam: Væ pastoribus qui pascunt semet ipsos &c. qui labores suscipit propter Deum & utilitatem gregis sui, non propter dignitatem vel diuitias aut honorem. Est igitur Episcopus dispensator rerum æternarum per ministerium verbi & sacramentorum, scilicet iustitiæ æternæ, Charitatis, Spiritus sancti, vitæ æternæ, remissionis peccatorum &c. hæc enim dispensantur per prædicationem, & fide accipiuntur à fidelibus, Gala. 3. aut ex auditu fidei vel legis &c. Gubernatio igitur rerum corporalium, ciuitatum ac legum pertinet propriè ad politicam administrationem, quæ res alia est à dispensatione rerum spiritualium. Si igitur Episcopi habent potestatem gladii, hanc non habent vt Episcopi ex mandato Euangelij, sed iure humano, donatam à regibus & imperatoribus ad administrationem ciuilem suorum subditorum & bonorum, ad sustentationem ministrorum &c. Proprium autem officium Episcopi est, docere seu scripto seu ore, ordinare, remittere peccata, & ligare impœnitentes, administrare sacramenta, &c.

2. Secundo dicit Apostolus 1. Timot. 3. & Tit. 1. notat qui sint eligendi in Episcopos Ecclesiæ: nam eligebantur olim ex ciuibus probatissimis, qui erant optimæ famæ & doctriinæ, sicut nunc Consules eliguntur.

tur: & eligeantur etiam vxorati, & qui habebant fi-
 lios & familiam domesticam. Lyra in glossa inquit,
 quòd sub nomine Episcopi Apostolus etiam intelli-
 gi voluerit Sacerdotes, & è diuerso: nam ad vtriusq;
 officium pertinet superintendere populo, docere, ad-
 ministrare, &cæt. licet hæc officia magis extendan-
 tur in Episcopo, quàm in Sacerdote, eò quòd ille to-
 tam dioccesin, hic autem saltem vnã parochiam ha-
 bet regendam. Est igitur eligendus in Episcopum vel
 in Sacerdotem, qui sit sine crimine, id est, irrepræhen-
 sibilis. dicitur autem irrepræhensibilitas duplex, co-
 ram Deo, & coram hominibus: coram Deo nullus
 mortalium est irrepræhensibilis, iuxta 1. Ioan. 1. Si di-
 xerimus quia peccatum non habemus, &cæt. Aliã
 est coram hominibus vel mundo, quandò quis se nul-
 la turpitudine inquinat vel manifesto peccato, aut
 enormi & criminoso se culpabilem facit, vt libidino-
 sum, ebriosum, percussorem, adulterũ, blasphemum,
 sacrilegum, &cæt. Nam qui vult alios docere & cor-
 rigere, & ipsis dicere scelera eorum, iuxta Prophe-
 tam, ipse crimine careat oportet. nã vt Cato inquit.

Eligendus
 primo in
 episcopum
 quis.

Turpe est doctori, quum culpa redarguit ipsum.

Deindè qui sit vnus vxoris maritus, id est, qui nõ
 simul duas habeat vxores, sicuti commune erat apud
 Iudeos & gentiles, quibus hoc liberum erat. Sed vo-
 luerunt sancti patres, maiorem omninò pudicitiam
 habere Sacerdotes Ecclesiæ Christi, prohibuerunt
 ipsis etiam vnã vxorem, vt eo meliùs quæ Domini
 sunt, curarent, non quomodò placerent vxoribus,
 &cæt. Sed quæ scandala postea secuta sint, ex incu-
 ria prælatorum, manifestius est quàm vt hîc referre
 sit opus.

Tertio, eligendus qui sit ornatus gestibus & mo-
 ribus, per exteriora enim iudicantur interiora. Vndè
 EE dicitur,

- Matt. 5. dicitur, Sic luceat lux vestra coram hominibus &c. Eccles. 19, Ex visu cognoscitur vir. Amictus corporis & risus dentium, & ingressus hominis enunciant de illo. Vndè legitur de B. Ambrosio, quòd noluerit eo ordinare qui dissolutè incedebant, vestimentis scilicet lenonijs. Quartò, vt sit pudicus verbis: nam impudicus oculus & verbum impudicum sunt impudici cordis nuncius. Vndè verba luxuriosa non decet Episcopum nec clericum. Quintò, prudens in consilijs dandis ac regendo populo. Matt. 24. fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Sextò, hospitalis, qui colligat peregrinos Christianos, & illis beneficiat, distribuendo elemosynas: nam quicquid reliquum est bonorum & vltra necessitatem, id erogabitur in pauperes. Romanor. 12. hospitalitatem sectantes, id est, inuitando eos scilicet pauperes, qui te reinuitare non possunt bona enim quibus vtuntur, Christi bona sunt. Septimò, non sit vinolentus, nec se immodicis haustus & certatim ingurgitet vino. Esai. quinto. Vx qui potentes estis ad bibendum vinum, certantes scilicet ad æquales haustus, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Ephes. quinto. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Octauò, non sit percussor, ne quemquam vulneret prouocatus vel verbo vel ira, sed sit modestus, mitis, & patiens. Philipp. quarto. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Nondò, non cupidus vel auarus, nec vsurarius, aut mercator, nec turpi lucro deditus, id est, lusor alexæ, taxillorum &c. Decimò, non sit litigiosus. 2. Tim. 2. Seruum Dei non oportet litigare, & Matth. quinto, Sit sermo vester, Est est, Non non. Vndecimò, doctus lingua, qui possit docere subditos & pascere doctrina, & coercere contradicentes hæreticos, eosque contincere sana doctrina: sunt enim plerunque inobedientes, vaniloqui, & seductores, Tit. primo. Duodecimò, vt sciat domi

domui suæ benè præesse : nam qui propriam domum non benè regit, quomodò domū Dei, id est, Ecclesiā gubernabit? Igitur si habet filios morigeros & familiam honestā, lignum est, q̄ & benè gubernabit Ecclesiā. His igitur iā dictis cōditionibus Episcopus debet esse probatus, antequā eligatur : non sit neophytus in fide, aut p̄pter aliam aliquā causam, sicuti hodiè eliguntur p̄pter munera, stemma, diuitias, fauorem, &c. Euangelicus ergò & Apostolicus Episcopus eligendus est, qui talibus dotibus sit ornatus. Habēt & patres suos canones de vita & statu Episcoporum, Sacerdotum & Clericorum, qui si seruarientur, haud dubie aliam faciem haberet Ecclesia.

Tertiò, tria debent subditi Episcopo vel Sacerdoti: primò reuerentiam. Nam Episcopus non est minister vel seruus imperatoris vel regis, sed Dei & Iesu Christi. Graue est igitur peccatum, contemnere, deridere, detrahere, in ius vocare, aut tangere sacerdotem vel Episcopum. Ideò Apostolus 1. Tim. 5. inquit: Aduersus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. Contemptus enim & odium Sacerdotum, ianua est omnium hereseon, inquit Cyprianus. Secundò, subditi debent illis obedientiam Luc. 10. Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit. debemus enim illis obedire etiam dyscolis, in omnibus quæ non sunt contra Deum & verbum eius Heb. 12. Obedire prepositis vestris, ipsi enim rationem reddituri sunt &cæt. Tertiò, debent illis prouisionem corporalem, 1. Timoth. 5. Qui benè præsunt presbyteri, duplici honore digni sunt, maximè qui laborant doctrina & verbo, id est, illis ex mandato Euangelij debetur non solùm reuerentia, sed etiam prouisio. De ijs qui laborant verbo, dicitur Deuterono. 25. Non alligabis os boui trituranti. & 1. Corinthiorū 9. Qui altario inseruit, de altario uiuet. Et Christus inquit Matth. decimo.

Dignus est mercenarius mercede. non dicit, Dignus est desidiosus sacerdos censibus vel mercede, &c. Dicitur Actor, 20. Attendite vobis & vniuerso gregi in quo posuit vos Spiritus sanctus Episcopos &c. Videant ergo Episcopi, quomodo desiderent Episcopatum, & quomodo ei præsint &c.

CAPVT XVIII.

ARGVMENTA.

1. *Quis sit verus hereticus dicendus.*
2. *Quare Deus permittit hereses fieri per delictes sermones.*
3. *Quomodo sit vitandus hereticus.*

1.

Hereticus est, qui temporalis commo-
di gratia, aut fauoris hominum vel vo-
luptatis siue inuidia, falsas fingit de scri-
ptura glossas, easque defendit pertina-
citer, & facit sibi adherentiam in popu-
lo: hæ causæ potissimum faciunt hæreticum. Sic Ari-
us inuidia contra clerum effinxit nouam interpre-
tationem, & à catholico intellectu alienam, super il-
lud Ioan. 14. Pater maior me est. Sic Zuinglius in-
terpretatur verba Christi, Hoc est corpus meum, id
est, figura corporis mei. Sic Anabaptista ille Balta-
zar Hiebmeier affinxit nouam glossam verbis Chri-
sti, vbi dicit Marci ultimo: Qui crediderit, scilicet pri-
mo, & baptizatus fuerit. Sic Vualdo dixit super illa
verba 1. Petr. secundo. Vos omnes (scilicet baptizati)
estis regale sacerdotium, id est, omnes Christiani sunt
sacerdotes. idem fit apud alios Hæreticos, qui pro-
pria scientia inflati, segregant se à communi Eccle-
sia: Quare Apostolus eos vocat sectas Galat. quinto,
& sic temper peculiarem sectantur opinionem de scri-
pturæ intellectu, quem temerè defendunt: idcò hæ-
retis